

Diskrimineringsgrunder

I lagen finns det sju diskrimineringsgrunder som berör kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Med etnisk tillhörighet menar man individens nationella eller etniska ursprung, inklusive hudfärg eller liknande. Vem som helst kan bli utsatt för etnisk diskriminering. Skolan är skyldig att agera utifrån dessa sju diskrimineringsgrunder. Genom att främja mångfald, respekt och inkludering skapar vi en miljö där varje individ kan känna sig trygg och accepterad. Att bekämpa diskriminering är en grundläggande del av att bygga en rättvis och jämlik värld där alla ges möjlighet att blomstra och bidra till samhällets framsteg och välmående.

Man ska förstås alltid behandla andra med respekt, men själva diskrimineringslagen gäller inte i exempelvis föreningslivet, mellan privatpersoner eller för innehållet i reklam, TV med mera – det regleras dock i andra lagar. Diskrimineringslagen gäller för olika delar av samhället, till exempel inom arbetslivet, skolan och olika myndigheter, men också i butiker och inom vården.

Det finns mycket bra fakta, filmer, affischer och annat på temat på Diskrimineringsombudsmannens hemsida, en del av det riktar sig till barn. De olika diskrimineringsgrunderna finns också förklarade på lätt svenska, med tydliga och lättförståeliga exempel.

Rasism/Normer

Vithet är en stark norm i Sverige, vilket kan leda till marginalisering och bristande inkludering av människor med olika etniska bakgrunder och erfarenheter. Vithetsnormen och andra normer är förstås olika starka i olika skolor och föreningar. Det är viktigt att du som ledare har reflekterat över vilka normer som råder i din grupp, för att inte omedvetet förstärka exkluderande normer.

Rasism är ett begrepp som förändrats och som haft olika betydelser över tid. Det handlar på ett eller annat sätt om intolerans mot olika grupper av människor på grund av hudfärg, religion, etnicitet eller kultur.

Det här temat handlar om mänskliga rättigheter och varje individs rätt att kunna delta i samhället på lika villkor. Rasism uppstår när denna rättighet förnekas, när människor inte inkluderas eller välkomnas i olika sammanhang till exempel på grund av sin hudfärg.

TEMAN

Novell

- Fördomar
- Normer
- Rasism
- Diskriminering
- Minoritetsstress
- Mänskliga rättigheter
- Familj

Övningar

- Fördomar
- Normer
- Rasism
- Diskrimineringsgrunder

DISKRIMINERINGSGRUNDERNA

1. Kön
2. Könsidentitet eller könsuttryck
3. Etnisk tillhörighet
4. Religion eller annan trosuppfattning
5. Funktionsnedsättning
6. Sexuell läggning
7. Ålder

Rasism kan ibland vara svårt att upptäcka eftersom det kan gömma sig i våra normer. Ibland är det svårt för de som befinner sig inom den normativa gruppen att identifiera och erkänna förekomsten av till exempel rasism, eftersom de själva sällan upplever den. Ordspråket ”fisken ser inte vattnet den simmar i” är talande för just det här. Normer är desto tydligare för den som inte tillhör.

Mänskliga rättigheter

I FN:s förklaring om mänskliga rättigheter slås det fast att alla människor, oberoende av kultur, religion, hudfärg och etnicitet, har rätt till jämlikhet och värdighet. Mänskliga rättigheter är grundläggande principer som syftar till att skydda individens värdighet och främja jämlikhet för alla, oberoende av bakgrund. Trots framsteg globalt finns det fortfarande utmaningar som kräver fortsatt försvar och främjande av dessa rättigheter.

→ Se novellen **Elise** som tar upp **normer**

FÖRDJUPNING

→ Se länksamling på **klasskompisar.se**

EPA Enskilt • par • alla

BERÄTTA När Lucien kommer till klassen har klasskompisarna en hel del fördomar om franska killar. Fördomarna leder till att Lucien blir behandlad på ett knepigt sätt av både läraren och barnen.

FRÅGA Vad är det som gör att Lucien inte känner sig ”hemma” när han kommer till klassen?

Betona att det inte finns något rätt eller fel svar.

- Låt var och en fundera tyst enskilt i cirka en minut.
- Be barnen fundera tillsammans med den som sitter bredvid i någon minut.
- Lyft frågan i hela gruppen.

LEK Minsta gemensamma nämnare

Låt barnen mingla runt i rummet. När du säger stopp ska alla stanna och prata med den som står närmast.

Parets uppgift är att hitta något de har gemensamt. Det kan till exempel vara att de båda gillar att spela fotboll, tycker om att rita, har separerade föräldrar, har färgglada strumpor, har samma favoritgodis eller vad som helst.

Paret minglar sen tillsammans. Nästa gång du säger stopp ska två par hitta en gemensam nämnare för alla fyra personerna.

Låt denna grupp av fyra sedan möta en annan grupp av fyra och så vidare tills hela gruppen är samlad och har hittat en gemensam nämnare.

OBS!
Gör övningen
”helgrupp” (på
nästa sida) innan
”smågrupper”
här nedan

SMÅGRUPPER Inte tillhöra normen

Dela upp barnen i mindre grupper om tre till fyra i varje.

Låt varje grupp föreställa sig att de går i klassen i novellen och att de, precis som eleverna där, ska komma på en situation som kan vara jobbig för någon som inte tillhör normen. Gruppen utgår ifrån vilken/vilka diskrimineringsgrund/er som de vill. Kom på en vardagssituation som kan vara kränkande, fast alla inte tänker på det.

Ge grupperna några minuter att komma på en situation och låt varje grupp sedan redovisa i helklass.

SYFTE

- Få alla att reflektera
- Skapa trygghet i diskussioner

SYFTE

- Skapa förståelse för likheter och olikheter
- Gruppstärkande
- Alla i gruppen blir sedda

SYFTE

- Upptäcka vardagssituationer som kan upplevas kränkande

HELGRUPP Diskriminering

BERÄTTA FN har slagit fast de mänskliga rättigheterna. De gäller både barn och vuxna. En viktig del i dem är skyddet mot diskriminering. Att alla människor har de här rättigheterna och att ingen diskrimineras är en viktig del i en demokrati.

Den svenska diskrimineringslagen säger att ingen får bli diskriminerad på grund av den man är. Det gäller både barn och vuxna. Diskriminering är när man blir sämre behandlad på grund av till exempel sin etniska tillhörighet eller sin sexuella läggning. Diskrimineringsgrunden etnisk tillhörighet handlar om att man inte ska dela in människor i olika grupper, till exempel efter hudfärg, religion eller kultur och sedan föreställa sig att vissa grupper är värda mer än andra.

Man ska förstås alltid vara schysst mot andra, men själva diskrimineringslagen gäller inte mellan privatpersoner eller för innehållet i reklam, TV med mera - det regleras dock i andra lagar. Diskrimineringslagen gäller för olika delar av samhället, till exempel inom arbetslivet, skolan och olika myndigheter likväl som i butiker och inom vården.

Några exempel på diskriminering i skolan är att en elev inte får vara med på idrotten för att hon bär huvdduk, att en skola inte tillåter två killar att gå tillsammans som ett par på skolbalen eller att en elev som vill kallas hen blir nekad det av en lärare.

Det är vanligt att vi har fördomar om människor som inte liknar oss. Ingen vaknar ju på morgonen och tänker att idag ska jag diskriminera så många människor som jag kan. Det händer oftast när vi inte tänker på vad vi säger och gör. Därför är det viktigt att bli medveten om sina fördomar. Diskriminering och rasism är handlingar, och det är viktigt att vi tänker igenom hur vi vill behandla varandra.

Minoritetsstress är när vi inte tillhör normen och återkommande blir uppmärksammade på det. Exempel från novellen är att Lucien får en fråga om att bli klappad på håret, han förväntas veta saker om Senegal, läraren Johanna antyder att anledningen till att familjen inte varit i Senegal är att de inte har råd att resa dit och så vidare. Dessa små markeringar av att inte höra till kanske inte verkar så illa. Men när du hela tiden blir påmind om att du är annorlunda kan det bli väldigt jobbigt. Lucien förklarar det för Amit genom att säga att han inte kände sig "hemma".

FRÅGA Vad kan man göra om man anser att man själv eller någon annan blir sämre behandlad på grund av etnisk tillhörighet?

OBS!
Nu passar det att göra övningen "smågrupper" (sidan 3)

SYFTE

- Reflektera tillsammans om diskrimineringsgrunderna

DISKRIMINERINGSGRUNDERNA

1. Kön
2. Könsidentitet eller könsuttryck
3. Etnisk tillhörighet
4. Religion eller annan trosuppfattning
5. Funktionsnedsättning
6. Sexuell läggning
7. Ålder

TIPS

➔ Kolla gärna på någon film som förklarar diskrimineringsgrunderna för barn. Se länksamlingen på klasskompisar.se

VÄRDERINGSÖVNING Heta stolen

I en heta stolen-övning sitter man på stolar i en ring. Ledaren läser ett påstående och alla som håller med byter plats med varandra. Om man inte håller med sitter man kvar. Börja med några lättare påståenden som inte behöver kommenteras, låt sedan några deltagare få berätta varför de valt att byta stol eller sitta kvar. Se dock till att hålla tempo i övningen. Är det en grupp som har mycket att säga kan ni välja några få påståenden. Om gruppen är fåordig kan man göra fler.

- Det är kul att titta på film.
- Pizza är godaste maträtten.
- Det är lätt att vara ny i vår skola/förening (välj) eftersom man blir väl omhändertagen.
- I skolan/föreningen (välj) spelar det ingen roll hur man ser ut, alla barn och vuxna respekteras.
- Vissa blir mer orättvist behandlade än andra i samhället.
- Alla har rätt att klä sig som man vill.
- Det är okej att skämta om religioner.
- Alla förtjänar respekt oavsett sin sexuella läggning.
- Det är roligare att kolla på herrfotboll än damfotboll.
- Nagellack är snyggare på killar än på tjejer.
- Sverige är ett jämställt land.
- Rasism är vanligare i andra länder.
- Det är lättare att vara vuxen än barn.
- Det är okej att skämta om funktionsvariationer.
- Ibland måste man göra saker man inte vill.
- Vuxna gör mycket för att stoppa rasism i samhället.
- Skolan/Vi i vår förening (välj) pratar för lite om diskriminering.

Arbetsblad

Arbetsbladet är till för enskild reflektion, men lämnas till ledaren. Här får varje barn fundera över hur en värld utan diskriminering skulle kännas och om att känna sig hemma. Det kan vara ett sätt att upptäcka om någon inte mår bra i gruppen.

SYFTE

- Reflektera kring diskrimineringsgrunderna
- Röra på sig
- Ha kul

